

контр. ву -

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МИСТЕЦТВ І КУЛЬТУРИ

ЧИТАННЯ ХОРОВИХ ПАРТИТУР

ПРОГРАМА

*для музичних училищ із спеціальності N 5.02040601
"Хорове диригування"*

Київ - 1994

Укладач
- П.Г.Добровольський, доцент
Донецької консерваторії ім.С.С.Прокоф'єва

Рецензенти
- Т.О.Миронова, викладач
Криворізького музичного училища
- О.Р.Шандиба, викладач Дніпропетровського
музичного училища ім.І.М.Глінки

Відповідний за випуск
- С.П.Шинкаренко

Редактор
- Л.В.Московченко

Всього: 108 годин
Індивідуальних - 71 година
Самостійна робота - 31 година

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчити грати на фортепіано хорову партитуру, відтворюючи вокальну природу музики, проникнути у художній задум композитора майбутньому диригенту хору допоможе предмет "Читання хорових партитур", який є складовою частиною професійної підготовки студентів диригентсько-хорових відділів музичних училищ. Він належить до циклу спеціальних дисциплін і передбачає набання студентами навичок читання хорових партитур, необхідних їм для подальшої практичної діяльності як хорським диригентам.

Головним завданням предмета є всебічна підготовка студентів до роботи диригентом хору, вчителем музики загальноосвітньої школи. Предмет дає можливість прищепити студентам навички виконання на фортепіано хорових партитур різних за стилями і жанрами, а капела і з супроводом, навчити вільно орієнтуватися в хоровій партитурі та читати з листа твори з різним ступенем складності, вміло користуватися аплікатурою, педалью, звуковидобуванням.

У тісному взаємозв'язку з іншими дисциплінами спеціального та музично-теоретичного циклів предмет "Читання хорових партитур" допоможе майбутнім диригентам хору оволодіти навичками теоретичного і вокально-хорового аналізу, швидко орієнтуватися у новому музичному матеріалі, добирати і застосовувати на практиці концертний та педагогічний репертуар.

Вміння добре виконати на фортепіано хорову партитуру та всебічно проаналізувати її в усіх аспектах дає студенту можливість скласти план художнього виконання твору. Систематична робота з цього предмета і ознайомлення з кращими зразками вітчизняної і світової класики, творами сучасних композиторів та народною музичною творчістю значно розширює музичне уявлення студента.

Особлива увага повинна приділятися взаємозв'язку предметів "Читання хорових партитур" та "Фортепіано", бо наскільки вільно диригент володіє фортепіано, настільки вміло він зможе виконати хорову партитуру. А від того, як диригент виконує партитуру на фортепіано, залежить, як буде співати хор під його керуванням.

Практичне засвоєння курсу повинно забезпечити:

- формування та розвиток музично-слухових образних уявлень студентів, спрямованих на осмислення дійсного звучання як хорового

твору в цілому, так і окремих його компонентів, розкриттю його змісту, характеру;

- вміння узагальнювати і здійснювати в практичній роботі з хором знання та навички, здобуті в процесі навчання;
- всебічне ознайомлення з хоровою музикою, творами різних епох, часів, стилів, вітчизняної та світової хорової музики, сучасних композиторів.

В процесі вивчення предмета в студента повинні бути сформовані слідуєчі знання, вміння і навички роботи з хоровою партитурою:

- знання теоретичних основ запису та читання хорових творів;
- читання та аналіз твору;
- читання з листа;
- виконання твору, на фортепіано та спів хорових голосів, акордів та їх послідовностей;
- транспонування;
- читання партитури у ключах "до".

Термін вивчення предмета "Читання хорових партитур" розрахований на два роки (III і IV курси). За час навчання в кожному семестрі студент повинен вивчити не менш, як 10 творів. Обсяг матеріалу за курсами розподіляється таким чином:

П'ятий семестр. Третій рік навчання:

- вивчення і виконання на фортепіано однорідних та мішаних хорових партитур без супроводу і з супроводом (дворядкове викладення);
- вивчення і виконання на фортепіано хорових партитур для мішаного хору у трирядковому викладенні без супроводу;
- розвиток навичок транспонування на хроматичний полутон вище і нижче оригіналу партитур типів і видів, акордів вище.

Шостий семестр:

- розвиток навичок виконання хорових партитур без супроводу і з супроводом всіх типів і видів у дво- і трирядковому викладенні на більш складному музичному матеріалі;
- розвиток навичок читання з листа нескладних хорових партитур всіх типів і видів у дворядковому викладенні;
- вміння транспонувати на малу секунду вище і нижче оригіналу хорової партитури всіх типів і видів, указаних вище.

Сьомий семестр. Четвертий рік навчання:

- вивчення та виконання на фортепіано однорідних та мішаних хорових партитур без супроводу і з супроводом у дво- і трирядковому викладенні з більш складним тональним планом, самостійним мелодійним рухом хорових голосів;

- вивчення та виконання на фортепіано нескладних хорових партитур без супроводу у чотирирядковому викладенні для мішаного хору;

- вміння транспонувати на велику секунду вище і нижче оригіналу хорової партитури всіх типів і видів;
- вміння читати "з листа" хорові партитури всіх типів і видів у трирядковому викладенні.

Восьмий семестр:

- вивчення та виконання на фортепіано багатоголосних хорових творів мішаного та однорідного типів з супроводом і без супроводу у дво-, три- та чотирирядковому викладенні;
- гра на фортепіано партитур хорів в змінних і складних розмірах, з різними динамічними та агогічними змінами;
- виконання хорових партитур для соліста з хором;
- розвиток навичок виконання хорових партитур у ключах "до";
- читання хорових партитур з листа різних типів і видів.

КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

З метою виявлення повноти та якості знань студентів, вміння застосувати знання на практиці та продемонструвати навички самостійної роботи з навчальною літературою передбачено чотири контрольні уроки.

По закінченні кожного семестру викладач виставляє оцінку успішності студента на підставі поточного обліку його знань.

На контрольному уроці в кінці кожного семестру студент повинен показати:

- гру на фортепіано підготовлених хорових партитур зазначених типів і видів;
- спів хорових голосів, акордів та їх послідовностей у вертикалі;
- транспонування хорової партитури на заданий інтервал;
- читання хорової партитури з листа;
- відповіді на запитання, пов'язані з аналізом виконаних партитур;
- виконання на фортепіано підготовленої хорової партитури (8 семестр).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Закладаючи теоретичні основи запису та читання хорових партитур, необхідно серйозну увагу приділяти аналізу творів, що вивчаються, враховуючи те, що хоровий твір - це синтез музики і тексту. Уважне вивчення літературного тексту змісту твору - обов'язкова умова виразного виконання його на фортепіано. Студенти повинні розуміти значення авторських вказівок щодо

агогічних змін, характеру звуковедення, різних штрихів для встановлення темпу та динаміки твору, вірного використання звукових можливостей фортепіано, змінюючого хор. Тому перш ніж почати грати хорову партитуру на фортепіано викладач повинен роз'яснити студенту необхідність досконалого аналізу твору, що вивчається, на основі якого студент складає свій виконавський план.

Аналіз твору передбачає:

- відомості про авторів музики та тексту (коротка творча біографія, характеристика творчості, творча спадщина), зміст твору;

- музично-теоретичний аналіз твору: тональність, тональний план, характер розгону музичної думки, каденція, розмір, особливості фактури, форма, темп, тонко;

- сокально-хоровий аналіз твору: тип і вид хору, діапазони хорових голосів, меситура, ансамбль, стрій, інтонаційні, вокально-хорові, ритмічні, дикційні труднощі;

- виконавський аналіз твору: зв'язок образів літературного тексту з музикою, виявлення дихання на цезурах, встановлення темпу, характеру звуковедення, динаміки, штрихів, каденції твору.

Виконуючи на фортепіано хорову партитуру студент повинен розуміти суціль авторських вказівок, відносно агогічних відхилень, характеру звуковедення.

Безумовно, що будь-яке, навіть саме краще і повне виконання хорового твору на фортепіано, не зможе замінити живого звучання, але дасть можливість уточнити і розвинути своє уявлення звучання при активній участі внутрішнього слуху.

При виконанні партитури необхідно мати на увазі:

- для оволодіння навичками зв'язного виконання всіх голосів партитури (особливо мелодійного), бажано використовувати твори, в яких переважає звуковедення *Legato*, з тим щоб наблизити характер виконаного хорового твору до реального звучання хорових голосів;

- на першій стадії роботи, коли головним завданням є оволодіння навичками зв'язного виконання всіх голосів партитури за допомогою вірно підібраної аплікатури, рекомендується виконати партитуру, не користуючись педаллю. Це дає можливість чути і під час гри усувати недоліки виконання (відсутність *Legato*, недоречні паузи та інше). Застосовувати педаль можна лише як допоміжний технічний прийом, полегшуючи виконання важких місць твору (наприклад, підтримування педаллю дуже віддалений від інших хорових партій басовий голос, великі стрибки мелодійного голосу у середині слова або між зв'язаними за змістом словами, хорові акорди, що повторюються у широкому розташуванні на одній гармонії і т.п.);

- при подальшій роботі більше уваги треба приділяти педалізації, яка має велике художнє значення, тому що вірно використання правої та лівої педалей надає звучанню значно більшу співучість та виразність, а це в значній мірі, розширює темброві можливості фортепіано, дає виконавцю змогу яскравіше передати всі художні якості партитури.

Виконуючи хорові голоси твору, студенту слід:

- співати, чисто інтонуючи любий хоровий голос у даних меситурних умовах, і грати водночас всю хорову партитуру;

- граючи хорову партитуру, проминати голос тієї партії, яку студент співає у дану мить;

- переходити з однієї хорової партії на іншу, виконуючи за вказівкою викладача частину голосу "про себе";

- співати (за вказівкою викладача) любий хоровий голос, граючи акомпанемент (у творях з супроводом);

- виконуючи тільки супровід, епізодично співати різні голоси хорової партитури;

- у творах для соліста і хору співати соло, граючи всю хорову партитуру;

- співати акорди та їх послідовності у вертикалі.

Бажано, щоб кожного разу на заняттях у класі відводився час на читання невідомого нотного тексту з поступовим ускладненням технічних завдань. Значну роль відіграє розвиток навичок транспонування, тому що керівник хору повинен вміти транспонувати твори, які будуть вивчатися, виходячи з вокальних можливостей колективу. Відносно методики доцільно починати розвиток цих навичок з вправ, побудованих на матеріалі добре вивчених студентами хорових творів. Починати бажано з транспонування на хроматичний інтервал збільшеної прими (хроматичний полутон). Цей метод не вважається складним, тому що при ньому лише змінюються ключові знаки, а ноти залишаються ті ж самі; він дає можливість поступово звикнути грати майже ті ж самі ноти, але вже з іншими знаками альтерації.

Після цього ту ж саму партитуру треба зіграти вже не на хроматичний полутон вверх чи вниз, а на малу секунду. Тільки після цього можна переходити до транспонування на інші інтервали.

Дуже часто у програмах студентів, особливо старших курсів, зустрічаються партитури, які неможливо зіграти повністю, незважаючи на вірно підібрану аплікатуру. У такому випадку студенту слід полегшити виконання важкого епізоду в супроводі або хорових голосах за рахунок деякого скорочення або спрощення нотного тексту. Якщо в партитурі і в супроводі є октавні

подвоєння голосів, рекомендується опускати партію других басів, що повгортають в октавному подвоєнні партію перших басів або партію других тенорів, яка подвоєна партією других сопрано (за широким розташуванням голосів), зберігаючи при цьому лінію басового голосу.

Можливо також переміщення на октаву вище звуків басової партії, акордів та звуків акомпанементу, що далеко відокремлені від інших голосів.

Можна випускати витримані звуки в будь-якій партії або другорядні деталі супроводу для виконання більш важливих на що мить хорових голосів або елементів акомпанементу. При виконанні партитур у рухливих темпах гармонічний акомпанемент, викладений дрібним і тривалостями, може бути об'єднаний до одного акорду більшої тривалості.

Зміння спрощувати акомпанемент необхідне для практичної роботи майбутнім шкільним учителям співу та керівникам художніх колективів, які користуються в основному пісенним репертуаром, де супровід стає головним чином гармонічною підтримкою мелодії. В цьому разі, вивчаючи пісню з хором, керівнику достатньо підіграти лише основну гармонію супроводу, опускаючи його деталі.

Студент повинен оволодіти також навиком з'єднання хорових голосів з акомпанементом.

У творах, де супровід дублює голоси, партитуру хору слід грати, доповнюючи її звучання елементами акомпанементу (вступ і закінчення, гармонічні ходи баса при зміні тональності, фортепіанні епізоди, які зв'язують епізоди хорів, що звучать на витриманих акордах та окремих звуках хору; окремі акорди і звуки акомпанементу, що заповнюють короткі паузи).

Якщо в творах для однорідного хору партія фортепіано не збігається з хоровими голосами, то партію голосів треба виконувати правою, а лівою грати нижчий рядок супроводу, доповнюючи звучання партитури, якщо партія фортепіано написана в реєстрі більш високому, ніж хорова партитура, то доцільно виконувати партію фортепіано правою рукою, а хорові голоси - лівою. В творах для мішаного хору, в яких важко грати всю партитуру правою рукою, частину чоловічих голосів також краще виконувати лівою.

У творах, в яких тематичний матеріал звучить у супроводі, за основу виконання слід брати партію фортепіано, доповнюючи її звучання найбільш важливими елементами хорової партитури. В усіх випадках слід пам'ятати, що використання будь-яких прийомів

упрощення партитури і супроводу повинно сприяти достатньо повному та виразному її виконанню.

При вивченні предмета значне місце треба приділяти творам для хору з солістами.

Перш ніж почати вивчення таких партитур доцільно познайомитись із складом виконавців та співвідношенням між хоровими голосами і партією соліста.

Студенту слід навчитись знаходити у творі головний тематичний матеріал, тому що цим визначається необхідність більш виразно і яскраво показати, у своєму виконанні ту партію, в якій він звучить.

Менш важкими вважаються партитури, написані для однорідних або мішаних хорів, в яких сольна партія - верхній голос. І навпаки більш важким стає виконання партитур, в яких сольний голос є середнім або нижчим і записаний над хоровими партіями. Із-за перехресчування партії соліста з іншими хоровими партіями виникають значні труднощі відтворення таких хорових творів. Особливого значення тут набуває доцільність розподілу партій хорових голосів між руками. Завдання може бути значно спрощене шляхом передачі окремих фраз або звуків теми з однієї руки в іншу.

Під час гри партитур з більшою кількістю солістів, доцільно перш за все програвати твір частинами, обмежуючись кожного разу будь-якою групою голосів.

В своїй практичній роботі майбутній диригент хору часто буде зустрічатися з хоровими творами, написаними в старовинних вокальних ключах "до". Тому читанню таких хорових партитур теж слід приділяти увагу.

Серед ключів, які вживалися найбільш часто, були: сопрановий, альтовий, теноровий та басовий.

Перед тим, як почати гру в цих ключах, студент повинен перш за все добре засвоїти музичний матеріал у кожному з них, після чого треба починати з будь-якого одного, не намагаючись водночас засвоїти декілька різних незнайомих ключів. І тільки після засвоєння кожного ключа окремо можна починати читання двох або трьох ключів разом.

Методика практичного оволодіння читання з листа ґрунтується з тих методичних рекомендацій, які даються з читання хорових партитур взагалі. Але деякі специфічні особливості мають місце.

Перед тим, як студент почне читати з листа нову партитуру, йому треба перш за все зробити попередній зоровий аналіз всієї

партитури. Це - виявлення тонального плану, типу партитури, особливостей фактури, метроритмічні та темпові ускладнення.

Серед методів навчання читання партитури з листа є виконання навичок заглядати уперед та водночас охоплювати поглядом вертикальну та горизонтальну структуру хорової партитури.

НОТНА ЛІТЕРАТУРА РЕПЕРТУАРНІ ЗБІРНИКІ. ХРЕСТОМАТІЇ

1. Библиотека студента-хормейстера. Вып. 7.- М.:Музыка, 1970
2. Библиотека студента-хормейстера. Вып. 10.- М.:Музыка, 1973
3. Библиотека студента-хормейстера. Вып. 12.- М.:Музыка, 1975
4. Библиотека студента-хормейстера. Вып. 15.- М.:Музыка, 1978
5. Библиотека студента-хормейстера. Вып. 18.- М.:Музыка, 1982
6. Библиотека хормейстера. Вып. 1.- К.:Музична Україна, 1978
7. Библиотека хормейстера. Вып. 2.- К.:Музична Україна, 1978
8. Библиотека хормейстера. Вып. 3.- К.:Музична Україна, 1979
9. Библиотека хормейстера. Вып. 4.- К.:Музична Україна, 1979
10. Библиотека хормейстера. Вып. 5.- К.:Музична Україна, 1980
11. Библиотека хормейстера. Вып. 6.- К.:Музична Україна, 1980
12. Библиотека хормейстера. Вып. 7.- К.:Музична Україна, 1982
13. Библиотека хормейстера. Вып. 8.- К.:Музична Україна, 1984
14. Библиотека хормейстера. Вып. 4.- М.:Музгиз, 1963
15. Библиотека хормейстера. Вып. 6.- М.:Музыка, 1964
16. Библиотека хормейстера. Вып. 7.- М.:Музыка, 1964
17. Библиотека хормейстера. Вып. 8.- М.:Музыка, 1965
18. Библиотека хормейстера. Вып. 10.- М.:Музыка, 1965
19. Библиотека хормейстера. Вып. 11.- М.:Музыка, 1966
20. Библиотека хормейстера. Вып. 14.- М.:Музыка, 1966
21. Библиотека хормейстера. Вып. 16.- М.:Музыка, 1966
22. Библиотека хормейстера. Вып. 17.- М.:Музыка, 1967
23. Библиотека хормейстера. Вып. 18.- М.:Музыка, 1967
24. Библиотека хормейстера. Вып. 19.- М.:Музыка, 1967
25. Библиотека хормейстера. Вып. 20.- М.:Музыка, 1966
26. Библиотека хормейстера. Вып. 22.- М.:Музыка, 1967
27. Библиотека хормейстера. Вып. 23.- М.:Музыка, 1967

28. Библиотека хормейстера. Вып. 24.- М.:Музыка, 1968
29. Библиотека хормейстера. Вып. 25.- М.:Музыка, 1968
30. Библиотека хормейстера. Вып. 26.- М.:Музыка, 1968
31. Библиотека хормейстера. Вып. 30.- М.:Музыка, 1971
32. Библиотека хормейстера. Вып. 31.- М.:Музыка, 1971
33. Библиотека хормейстера. Вып. 32.- М.:Музыка, 1972
34. Библиотека хормейстера. Вып. 33.- М.:Музыка, 1972
35. Библиотека хормейстера. Вып. 34.- М.:Музыка, 1973
36. Библиотека хормейстера. Вып. 36.- М.:Музыка, 1974
37. Библиотека хормейстера. Вып. 37.- М.:Музыка, 1975
38. Библиотека хормейстера. Вып. 38.- М.:Музыка, 1975
39. Библиотека хормейстера. Вып. 39.- М.:Музыка, 1976
40. Библиотека хормейстера. Вып. 40.- М.:Музыка, 1976
41. Библиотека хормейстера. Вып. 41.- М.:Музыка, 1977
42. Библиотека хормейстера. Вып. 42.- М.:Музыка, 1977
43. Библиотека хормейстера. Вып. 43.- М.:Музыка, 1978
44. Библиотека хормейстера. Вып. 44.- М.:Музыка, 1979
45. Библиотека хормейстера. Вып. 45.- М.:Музыка, 1980
46. Библиотека хормейстера. Вып. 47.- М.:Музыка, 1982
47. Библиотека хормейстера. Вып. 50.- М.:Музыка, 1985
48. Библиотека хормейстера. Вып. 51.- М.:Музыка, 1986
49. Библиотека хормейстера. Вып. 52.- М.:Музыка, 1989
50. "Белеет парус одинокий"/Сост. Э.Корсакова.- М.:Музыка, 1984
51. "Березка". Сб. произведений для женского хора/Сост. А.Сапожников.- М.:Музгиз, 1962
52. "Буковинський розмай"/Упор. А.Кушніренко.- К.:Мистецтво, 1971
53. "В ефірі пісня"/Упор. Ю.Таранченко.- К.:Мистецтво, 1968
54. "Горные вершины". Вып.2/Сост. А.Свешников.- М.:Музгиз, 1962
55. "Дзвени, наша пісню"/Упор. В.Вакулович.- К.:Мистецтво, 1965
56. "Звени капель". Вып.4/Сост. Ю.Уланов.- М.:Музыка, 1967
57. "Зелений вогник"/Упор. В.Мінько.- К.:Мистецтво, 1967
58. "Зеленый шум"/Сост. А.Луканин.- М.:Музыка, 1971
59. "Карпатський гомін"/Упор. М.Гринішин.- К.:Мистецтво, 1966
60. Класичні хори/Упор. О.Мінківський.- К.:Мистецтво, 1964
61. Класичні хори українських авторів/Упор. Ю.Таранченко.- К.:Музфонд СРСР, Укр.республіканська філія, 1954

62. Курс читання хорових партитур/Упор. А.Коломієць, В.Пащенко, С.Тіхова.К.:Музична Україна, 1977
63. Курс чтения хоровых партитур. ч.1/Сост. И.Полтавцев, М.Светозарова.М.:Музгиз, 1963
64. Курс чтения хоровых партитур. ч.2/Сост. И.Полтавцев, М.Светозарова.М.:Музгиз, 1965
65. "Молоді голоси". Вип.4/Упор. С.Ярмусь.- К.:Музична Україна, 1983
66. Мужские хоры/Сост. А.Кожевников.- М.:Музыка, 1966
67. "Музичні вечори". Бібл.муз.самод.- К.:Музична Україна, 1986, N 7
68. "Музичні вечори". Бібл.муз.самод.- К.:Музична Україна, 1986, N 8
69. Песни для детского хора. Вып.2/Сост. Е.Гембицкая.- М.:Музгиз, 1955
70. Песни для детского хора. Вып.5/Сост. В.Соколов.- М.:Музгиз, 1967
71. Песни для детского хора. Вып.7/Сост. В.Соколов.- М.:Музгиз, 1965
72. Песни для детского хора. Вып.9/Сост. В.Соколов.- М.:Музгиз, 1967
73. "Песня ветра". Вып.5/Сост. В.Попов.- М.:Музыка, 1974
74. Песни для детского хора без сопровождения. Вып.4/Сост. В.Соколов.М.:Музыка, 1969
75. Пост государственная заслуженная академическая капелла УССР "Думка".М.:Музыка, 1965
76. Полифонические произведения для детского хора без сопровождения/Сост. Б.Тевлин.- М.:Музыка, 1974
77. Репертуар хорового класса. Вып.І/Сост. Е.Зверева.- М.:Музыка, 1969
78. Репертуар хорового класса. Вып.ІІ/Сост. Е.Зверева.- М.:Музыка, 1971
79. "Різдвяні псалми"/Упор. Я.Якубик.- К.:Музична Україна, 1962
80. Русская хоровая литература. Хрестоматия. Вып.1/Сост. С.Попов.- М.:Музгиз, 1958
81. Русская хоровая литература. Хрестоматия. Вып.2/Сост. С.Попов.- М.:Музгиз, 1959
82. Русская хоровая литература. Хрестоматия. Вып.3/Сост. С.Попов.- М.:Музгиз, 1961
83. Сборник песен для средней школы/Сост. В.Шацкая, М.Румер, В.Дронов.М.:Учпедгиз, 1955

84. Сборник хоровых произведений для 7-10 классов.- Л.:Музгиз, 1959
85. Сборник хоровых произведений для 6-10 классов/Сост. Д.Ардентов.Л.:Музгиз, 1960
86. "Свято хору". Вип.3/Упор. Е.Виноградова.- К.:Музична Україна, 1984
87. Співає "Буковина"/Упор. А.Купшніренко.- К.:Музична Україна, 1972
88. Співає "Думка".- К.:Музична Україна, 1970
89. Співає жіночий хор/Упор. І.Зеленецька.- К.:Музична Україна, 1990
90. Співає Київський камерний хор/Упор. В.Іконник.- К.:Музична Україна, 1976
91. Співає "Трембіта".- К.:Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1960
92. Співає український народний хор ім. Г.Верьовки. Вип.ІІ.- К.:Музична Україна, 1974
93. Співає хор Київської державної консерваторії/Упор. П.Муравський.К.:Музична Україна, 1975
94. Українські класичні хори/Упор. П.Козицький.- К.:Мистецтво, 1950
95. Українські класичні хори. Вип.ІІ/Упор. О.Мінківський.- К.:Мистецтво, 1955
- 96.Українська хорова література. Хрестоматія для музичних училищ. Вип.1/Упор. В.Луговенко, Н.Ніколаєва. К.:Музична Україна, 1988
97. Хори без супроводу/Упор. А.Захаров.- К.:Мистецтво, 1965
98. Хори з українських опер. Вип.І.- К.:Мистецтво, 1969
99. Хори з українських опер. Вип.ІІ.- К.:Мистецтво, 1971
100. Хори українських радянських композиторів без супроводу.- К.:Мистецтво, 1963
101. Хоровая миниатюра. Вып.2/Сост. П.Левандо.- Л.:Музыка, 1976
102. Хоровая миниатюра. Вып.5/Сост. П.Левандо.- Л.:Музыка, 1980
103. Хоровая миниатюра. Вып.6/Сост. П.Левандо.- Л.:Музыка, 1981
104. Хоровая миниатюра. Вып.7/Сост. П.Левандо.- Л.:Музыка, 1982
105. Хоровая миниатюра. Вып.10/Сост. П.Левандо.- Л.:Музыка, 1985
106. Хоровая песня. Вып.1/Сост. П.Левандо.- Л.:Музыка, 1987

107. Хоровая песня. Вып.2/Сост. П.Левандо.- Л.:Музыка, 1989
108. Хоровая песня. Вып.3/Сост. П.Левандо.- Л.:Музыка, 1990
109. Хоровая полифония./Сост. К.Дмитревская.- М.:Музыка, 1968
110. Хорові сцени з опер українських композиторів XIX - початку XX століття/Упор. І.Шилова.- К.:Музична Україна, 1991
111. Хорові сцени з опер українських радянських композиторів. Вып.1./Упор. Н.Андрос. В.Дженков, О.Тимошенко, І.Шилова.- К.:Музична Україна, 1983
112. Хорові твори 20-х років.- К.:Музична Україна, 1969
113. Хорові твори українських композиторів кінця XIX - початку XX сторіччя. Вып.1.- К.:Мистецтво, 1965
114. Хорові твори українських композиторів кінця XIX - початку XX сторіччя. Вып.ІІ.- К.:Музична Україна, 1968
115. Хорові твори українських композиторів кінця XIX - початку XX сторіччя. Вып.ІІІ - К.:Музична Україна, 1970
116. Хорові твори українських композиторів кінця XIX - початку XX сторіччя. Вып.ІV.- К.:Музична Україна, 1973
117. Хорові твори українських композиторів на слова Т.Г.Шевченка.К.:Держ.видав.образотворч.мист.і муз.літер. УРСР, 1961
118. Хорові твори на вірші Тараса Шевченка/Упор. А.Любченко.- К.:Музична Україна, 1989
119. Хорові твори українських радянських композиторів 1911-1957.- К.:Держ.видав.образотворч.мист.і муз.літер. УРСР, 1957
120. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.І.- К.:Музична Україна, 1968
121. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.ІІ.- К.:Музична Україна, 1968
122. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.ІІІ.- К.:Музична Україна, 1969
123. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.ІV.- К.:Музична Україна, 1969
124. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.V.- К.:Музична Україна, 1970
125. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.VІ.- К.:Музична Україна, 1971
126. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.VІІ.- К.:Музична Україна, 1972
127. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.VІІІ.- К.:Музична Україна, 1973

128. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.ІХ.- К.:Музична Україна, 1974
129. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.Х.- К.:Музична Україна, 1976
130. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.ХІІ.- К.:Музична Україна, 1979
131. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.ХІІІ.- К.:Музична Україна, 1980
132. Хорові твори українських радянських композиторів. Вып.ХV.- К.:Музична Україна
133. Хоры западно-европейских композиторов/Сост. В.Вахромеев.- М.:Музгиз, 1959
134. Хоры западно-европейских композиторов. Вып.3 /Сост. Е.Гембицкая.М.:Музгиз, 1957
135. Хоры из опер русских композиторов для детского хора/Сост. Е.Гембицкая.М.:Музгиз, 1959
136. Хоры композиторов Венгрии/Сост. В.Живов.- М.:Музыка, 1975
137. Хоры русских композиторов/Сост. Е.Зверева.- М.:Музыка, 1973
138. Хоры русских композиторов/Сост. Л.Курганова.- М.:Музыка, 1976
139. Хрестоматія з хорового диригування/Упор. А.Коломієць.- К.:Музична Україна, 1971
140. Хрестоматія з хорового диригування. Вып.1/Упор. М.Красс, О.Петровський.К.:Музична Україна, 1973
141. Хрестоматія з читання хорових партитур/Упор. О.Перунов.- К.:Мистецтво, 1963
142. Хрестоматія по дирижированию для дирижерско-хоровых отделений институтов культуры.- М.:Просвещение, 1967
143. Хрестоматія по дирижированию. Вып.1/Сост. Е.Красотина, К.Рюмина, Ю.Левит.- М.:Музыка, 1968
144. Хрестоматія по дирижированию. Вып.ІІ/Сост. Е.Красотина, К.Рюмина, Ю.Левит.- М.:Музыка, 1969
145. Хрестоматія по дирижированию. Вып.ІІІ/Сост. Е.Красотина, К.Рюмина, Ю.Левит.- М.:Музыка, 1972
146. Хрестоматія по дирижированию. Вып.І/Сост. Е.Красотина, К.Рюмина, Ю.Левит.- М.:Музыка, 1979
147. Хрестоматія по дирижированию. Вып.ІІ/Сост. Е.Красотина, К.Рюмина, Ю.Левит.- М.:Музыка, 1980
148. Хрестоматія по дирижированию. Вып.ІІІ/Сост. Е.Красотина, К.Рюмина, Ю.Левит.- М.:Музыка, 1981

149. Хрестоматія по дирижуванню. Вып. IV/Сост. Е. Красотина, К. Рюмина, Ю. Левит.- М.:Музыка, 1982
- 150.- Хрестоматія по дирижуванню хором/Сост. Л. Заливухина.- М.:Советская Россия, 1964
151. Хрестоматія по дирижуванню. Вып. I/Сост. К. Птица Б. Куликов.- М.:Музыка, 1969
152. Хрестоматія по хоровій літературі. Вып. I/Сост. С. Попов.- М.:Музгиз, 1949
153. Хрестоматія по хоровій літературі. Вып. II/Сост. С. Попов.- М.:Музгиз, 1951
154. Хрестоматія по хоровій літературі. Вып. III/Сост. С. Попов.- М.:Музгиз, 1951
155. Хрестоматія по читанню хорових партитур/Сост. Н. Шелков.- Л.:Учпедгиз, 1963
156. Хрестоматія по читанню хорових партитур с супроводженням. Вып. 2/Сост. Л. Андреева, С. Попов.- М.:Музыка, 1972
157. Хрестоматія української дожовтневої музики. ч. I.- К.:Музична Україна, 1974
158. Хрестоматія української дожовтневої музики. ч. II.- К.:Музична Україна, 1976
159. Хрестоматія української дожовтневої музики. ч. III.- К.:Музична Україна, 1980
160. Хрестоматія українських народних пісень для шкільних хорів.- К.:Музична Україна, 1972
161. Школа хорового піння. Вып. 2/Сост. В. Соколов, В. Попов, Л. Абелян.- М.:Музыка, 1971
162. Школа хорового піння. Вып. 2/Сост. В. Соколов, В. Попов, Л. Абелян.- М.:Музыка, 1978

АВТОРСЬКІ ЗБІРНИКИ ТА ОКРЕМІ ВИДАННЯ

163. Барток Б. Женские хоры/Сост. В. Живов.- М.:Советский композитор, 1968
164. Вериківський М. Вибрані твори. т. IV. Хори та пісні.- К.:Музична Україна, 1981
165. Вериківський М. 10 українських народних пісень для хору.- К.:Музична Україна, 1967
166. Верьовка Г. Вибрані хори.- К.:Советский композитор, 1961
167. Верьовка Г. Вибрані хорові твори.- К.:Музична Україна, 1986

168. Верьовка Г. Українські народні пісні для хору/Упор. Е. Скрипчинська.- К.:Мистецтво, 1966
169. Верьовка Г. Хори. Вып. I.- К.:Музична Україна, 1971
170. Верьовка Г. Хори з супроводом. Вып. II.- К.:Музична Україна, 1971
171. Воробкевич С. Хорові твори на слова Тараса Шевченка.- К.:Музична Україна, 1973
172. Гендель Г. Хори из опер/Сост. А. Голунковский.- М.:Музыка, 1976
173. Давидовський Г. "Бандура".- М.:Музгиз, 1949
174. Жуковський Г. Хорові твори.- К.:Музична Україна, 1971
175. Кирейко В. Хорові твори.- К.:Музична Україна, 1979
176. Козак Є. Пісні.- К.:Музична Україна, 1980
177. Козак Є. Українські народні пісні для хору без супроводу.- К.:Мистецтво, 1966
178. Козак Є. Українські народні пісні в обробці для хору.- К.:Музична Україна, 1967
179. Козак Є. Українські народні пісні для хору без супроводу.- К.:Музична Україна, 1974
180. Козицький П. Народні пісні.- К.:Держ. видав. образотворч. мист. і муз. літер. УРСР, 1962
181. Колесса М. Вибрані хорові твори.- К.:Музична Україна, 1983
182. Колесса М. Українські народні пісні з Волині.- К.:Мистецтво, 1966
183. Коломієць А. Хорові твори без супроводу.- К.:Музична Україна, 1978
184. Кос-Анатольський А. Хорові твори.- К.:Музична Україна, 1973
185. Кос-Анатольський А. Хорові твори.- К.:Музична Україна, 1977
186. Корчинський Ю. Бойківські та лемківські народні пісні.- К.:Музична Україна, 1970
187. Кошиць О. Українські народні пісні для хору.- К.:Музична Україна, 1967
188. Кравцов Т. "Хорові акварелі".- К.:Музична Україна, 1977
189. Кречко М. "З народної криниці" Обробки укр. нар. пісень для хору.- К.:Музична Україна, 1986
190. Кушніренко А. Українські народні пісні для мішаного хору без супроводу.- К.:Музична Україна, 1974
191. Леонтович М. Хорові твори.- К.:Музична Україна, 1970, 1977

192. Лисенко М. Зібрання творів. т.Х.- К.:Мистецтво, 1951
193. Лисенко М. Зібрання творів. т.ХVІ.- К.:Мистецтво, 1955
194. Лисенко М. Хорові твори та вокальні ансамблі на вірші Т.Шевченка.К.:Музична Україна, 1983
195. Людкевич С. Вибрані хорові твори.- К.:Держ.видав.образотворч.мист.і муз.літер.УРСР, 1960
196. Людкевич С. Українські народні пісні/Упор. М.Байко.- К.:Музична Україна, 1980
197. Лятошинський Б. Українські народні пісні. Вип.ІІ.- К.:Музична Україна, 1974
198. Лятошинський Б. Хори без супроводу.- К.:Музична Україна, 1971
199. Майборода Г. "З живих джерел". Хорові обробки українських народних пісень.- К.:Музична Україна, 1983
200. Майборода Г. Хорові прелюди а саррелла.- К.:Музична Україна, 1984
201. Майборода Г. Хорові твори.- К.:Музична Україна, 1970
202. Майборода Г. Хорові твори.- К.:Музична Україна, 1975
203. Майборода П. Вибрані пісні.- К.:Советский композитор, 1961
204. Майборода П. Вибрані пісні.- К.:Музична Україна, 1978
205. Мартон І. Українські народні пісні Закарпаття.- К.:Музична Україна, 1974
206. Мейтус Ю. Десять хорів без супроводу.- К.:Мистецтво, 1966
207. Моцарт В. Хори из опер/Сост. А.Александров.- М.:Музыка, 1981
208. Ніщинський П "Вечоркиш".- К.:Мистецтво, 1954, 1965
209. Орфеев С. Вибрані хорові твори.- К.:Музична Україна, 1973
210. Резуцкий Л. Избранные хоры и песни.- М.:Советский композитор, 1967
211. Сидоренко-Малюкова Т. Хорові твори.- К.:Музична Україна, 1969
212. Сметана Б. Избранные хоры для женского и мужского состава.- М.:Музгиз, 1960
213. Степови Я. Зібрання творів у трьох томах. т.ІІІ.- К.:Мистецтво, 1965
214. Стеценко К. Зібрання творів у п'яти томах. т.І, ч.І "Хорові твори".К.:Мистецтво, 1963
215. Стеценко К. Зібрання творів у п'яти томах. т.І, ч.ІІ "Хорові твори".К.:Мистецтво, 1963

216. Стеценко К. Обробки українських народних пісень.- К.:Музична Україна, 1980
217. Стеценко К. Кантати та хори.- К.:Музична Україна, 1982
218. Уманець В. Хорові твори.- К.:Музична Україна, 1976
219. Чайковский П. Избранные хоры из опер.- М.:Музыка, 1968
220. Чайковский П. Хоры без сопровождения/Сост. В.Мищенко.- М.:Музыка, 1973
221. Чесноков П. Избранные хоры для смешанного состава без сопровождения.М.:Музыка, 1965
222. Чесноков П. Произведения для женского хора с сопровождением фортепиано/Сост. Н.Лебедева.- М.:Музыка, 1967
223. Шамо И. "Летят журавли". Цикл хоров без сопровождения.- М.:Советский композитор, 1962
224. Шамо И. Хоры на стихи украинских поэтов.- М.:Советский композитор, 1983
225. Шамо Ю. Хорові твори на вірші Л.Українки.- К.:Музична Україна, 1983
226. Шебальн В. Хоры без сопровождения. Вып.2/Сост А.Шебалина.- М.:Музыка, 1967
227. Штогаренко А. Хорові твори.- К.:Музична Україна, 1972
228. Ярославенко Я. Українські народні пісні.- К.:Мистецтво, 1965

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- Андреев Л., Попов В. Хрестоматия по чтению хоровых партитур. Вып.1-3.М.:Музыка, 1968-1977
- Егоров О. Очерки по методике преподавания хоровых дисциплин.- Л.:Музгиз, 1958
- Коломієць А., Пащенко В., Тіхова Є. Курс читання хорових партитур.- К.:Музична Україна, 1977
- Мединь Я. Методика преподавания дирижерско-хоровых дисциплин.- М.:Музыка, 1978
- Перунов О. Хрестоматія з читання хорових партитур.- К.:Мистецтво, 1963
- Полтавцев И., Светозарова М. Курс чтения хоровых партитур. ч.І-ІІ.- М.:Музыка, 1964, 1965
- Тевлин Б. Хрестоматия по чтению хоровых партитур.- М.:Музыка, 1983
- Шелков М. Хрестоматия по чтению хоровых партитур.- Л.:Учпедгиз, 1963